

NA BALCÁIN THIAR

Tá beartas forbartha ag an Aontas Eorpach chun tacú le tíortha na mBalcán Thiar a lánpháirtiú de réir a chéile isteach san Aontas. An 1 Iúil 2013, bhí an Chróit ar an gcéad cheann de na seacht dtír a chuaigh isteach ann, agus is iarrthóirí oifigiúla iad Montainéagró, an tSeirbia, Poblacht na Macadóine Thuaidh agus an Albáin. Tá tús curtha le hidirbheartaíocht agus caibidlí idirbheartaíochta aontachais le Montainéagró agus leis an tSeirbia, agus is tíortha is iarrthóirí ionchasacha iad an Bhoisnia agus an Heirseagaivéin agus an Chosaiv.

BUNÚS DLÍ

- Teideal V den Chonradh ar an Aontas Eorpach (CAE): gníomhaíocht sheachtrach an Aontais;
- Airteagal 207 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE): comhaontuithe trádála idirnáisiúnta;
- Airteagal 49 CAE: critéir le haghaidh iarratas agus ballraíochta.

CUSPÓIRÍ

Tá sé mar aidhm ag an Aontas an tsíocháin, an chobhsaíocht agus an fhorbairt eacnamaíoch a chur chun cinn sna Balcáin Thiar agus ionchas a bheith ann maidir le lánpháirtiú san Aontas.

CÚLRA

In 1999, sheol AE an Próiseas Cobhsaíochta agus Comhlachais (SAP), ar creat é le haghaidh caidreamh idir AE agus tíortha sa réigiún, agus an Comhshocrú Cobhsaíochta, ar tionscnamh níos leithne é lena mbaineann na príomhghníomhaithe idirnáisiúnta uile. Tháinig an Chomhairle um Chomhar Réigiúnach in ionad an Chomhshocrath Cobhsaíochta in 2008. Ag Comhairle Eorpach 2003 in Thessaloniki, dearbhaíodh arís go raibh gach tír SAP ina hiarrthóir ionchasach ar bhallraíocht AE. Rinneadh an ‘pheirspictíocht Eorpach’ a athdhearbhú i Straitéis Fheabhra 2018 an Choimisiúin maidir leis na Balcáin Thiar agus i nDearbhú Shóifia tar éis Chruinniú Mullaigh AE-na mBalcáin Thiar an 17 Bealtaine 2018 i bpríomhchathair na Bulgáire.

IONSTRAIMÍ

A. An Próiseas Cobhsaíochta agus Comhlachais (SAP)

Seoladh SAP in 1999 agus is é atá ann an creat straitéiseach a thacaíonn le *rapprochement* a dhéanamh de réir a chéile idir tíortha na mBalcán Thiar agus an tAontas Eorpach. Tá sé bunaithe ar chaidreamh conarthach déthaobhach, cúnamh airgeadais, idirphlé polaitiúil, caidreamh trádála agus comhar réigiúnach.

Is i bhfoirm comhaontuithe cobhsaíochta agus comhaontuithe (CCCanna) a bhíonn caidreamh conarthach. Déantar foráil leis sin maidir le comhar polaitiúil agus eacnamaíoch agus maidir le limistéir shaorthrádála leis na tíortha i dtrácht a bhunú. Bunaithe ar phrionsabail choiteanna dhaonlathacha, ar chearta an duine agus ar an smacht reachta, bunaíonn gach CCC struchtúir bhuana comhair. Déanann an Chomhairle Cobhsaíochta agus Comhlachais, a thagann le chéile go bliantúil ar leibhéal na n-airí, maoirseacht ar chur i bhfeidhm agus cur chun feidhme an chomhaontaithe lena mbaineann. Faigheann sí cúnamh ón gCoiste Cobhsaíochta agus Comhlachais. Ar deireadh, áiríthíonn Coiste Parlaiminteach Cobhsaíochta agus Comhlachais (SAPC) comhar idir parlaimintí tíortha na mBalcán Thiar agus Parlaimint na hEorpa.

Ó tháinig CCC i bhfeidhm leis an gCosaiv i mí Aibreáin 2016, tá CCCanna i bhfeidhm anois le tíortha uile na mBalcán ar tíortha is iarrthóirí agus tíortha is iarrthóirí ionchasacha iad. I gcás na Cosaive, is comhaontú de chuid AE amháin é CCC, comhaontú nach gá do Bhallstáit a dhaingniú (tá cúig Bhallstát ann nach dtugann aitheantas don Chosaiv mar stát neamhspleách). Áirítear gnéithe trádála CCC agus gnéithe de a bhaineann le trádáil i gcomhaontuithe eatramhacha. Go ginearálta, tagann siad sin i bhfeidhm go gasta tar éis iad a bheith sínithe, ó tharla gur inniúlacht eisiach de cuid an Aontais í an trádáil.

B. An próiseas aontachais

Ní mór d'iarratasóirí ar bhallraíocht AE critéir pholaitiúla Chóbanhávan (féach an bhileog eolais ar 'Méadú an Aontais') a chomhlíonadh. A luaithe a aithnítear tír mar thír is iarrthóir, rachaidh sí trí na céimeanna éagsúla den phróiseas ar ráta a bheidh ag brath den chuid is mó ar bhonn a fiúntas féin agus ar an dul chun cinn a dhéanfaidh sí féin.

Ní mór do thír is iarrthóir reachtaíocht uile AE (an *acquis communautaire*) a ghlacadh agus a chur i bhfeidhm. Tugann an Coimisiún tuairisc ar dhul chun cinn ina thuarascálacha bliantúla tíre. Is í an Chomhairle a dhéanann gach cinneadh tábhachtach, ag gníomhú di d'aon toil, ó thús deireadh na hidirbheartaíochta. Is gá an conradh aontachais a bheith formhuinithe ag an bParlaimint agus ag an gComhairle sula ndéanfaidh gach stát conarthach é a dhaingniú.

Faigheann tíortha is iarrthóirí agus tíortha is iarrthóirí ionchasacha cúnamh airgeadais chun na hathchóirithe riachtanacha a chur i gcrích. Ó 2007, tá cúnamh réamhaontachais AE á chur ar fáil trí ionstraim aonair aontaithe: an Ionstraim um Chúnamh Réamhaontachais (IPA).

Féadfaidh an chuid is mó de na tíortha is iarrthóirí agus de na tíortha is iarrthóirí ionchasacha páirt a ghlacadh i gcláir AE.

C. Comhar réigiúnach

Tá lánpháirtiú Eorpach agus comhar réigiúnach fite fuaite ina chéile. Tá sé ar cheann de phríomhaidhmeanna SAP tíortha an réigiúin a spreagadh le dul i gcomhar lena chéile ar fud raon leathan réimsí, lena n-áirítear coireanna cogaidh a ionchúiseamh, saincheisteanna teorann, dídeanaithe agus an comhrac i gcoinne na coireachta eagraithe. Tá comhpháirt shonrach den IPA tiomnaithe don chomhar réigiúnach agus do chláir trasteorann.

Tá an Chomhairle um Chomhar Réigiúnach (RCC), atá bunaithe i Sairéavó, ag oibriú faoi threoir Phróiseas Comhair Oirdheisceart na hEorpa (SEECF). Tá sé mar aidhm ag RCC tacú leis na spriocanna Eorpacha agus Euro-Atlantacha de chuid a gcomhaltaí neamh-AE, agus comhar a fhorbairt i réimsí amhail forbairt eacnamaíoch agus shóisialta, fuinneamh agus bonneagar, ceartas agus gnóthaí baile, comhar slándála, forbairt caipitil dhaonna, agus caidreamh parlaiminteach. Féadfaidh an tAontas agus roinnt mhaith Ballstát aonair tacú le RCC agus a bheith rannpháirteach ann.

Is tionscnamh réigiúnach tábhachtach eile é Comhaontú Saorthrádála Lár na hEorpa (CEFTA). Sa bhreis air sin, bíonn tíortha de chuid na mBalcán Thiar rannpháirteach i roinnt creataí réigiúnacha.

D. Taisteal gan víosa

Tugadh cead taisteal gan víosa chuig limistéar Schengen do shaoránaigh iar-Phoblacht Iúgslavach na Macadóine (Poblacht na Macadóine Thuaidh anois), do shaoránaigh Mhontainéagró agus do shaoránaigh na Seirbia amhail ó mhí na Nollag 2009, agus do shaoránaigh na hAlbáine agus do shaoránaigh na Boisia agus na Heirseagaivéine amhail ó Shamhain 2010. I mí Eanáir 2012, seoladh idirphlé leis an gCosaiv maidir le léirscaoileadh víosaí. I mí Iúil 2018, dhearbhaigh an Coimisiún go raibh an critéar deiridh comhlíonta ag an gCosaiv. I mí Mheán Fómhair 2018, dhearbhaigh an Pharlaimint é sin freisin agus bheartaigh sí chun tús a chur le caibidlíochtaí idirinstiúideacha, atá fós ar siúl.

STÁDAS REATHA

A. An Albáin

Rinne an Albáin iarratas ar bhallaíocht AE an 28 Aibreán 2009. In 2012, thug an Coimisiún ar aire an dul chun cinn maith a rinneadh agus mhol sé go ndeonófaí stádas tíre is iarrthóir don tír, ar choinníoll go nglacfaí athchóirithe a bhí ar feitheamh. Comhlíonadh an coinníoll sin den chuid is mó roimh thoghcháin parlaiminteacha na tíre i mí an Mheithimh 2013. I mí Dheireadh Fómhair 2013, mhol an Coimisiún go sainráite go ndéanfaí stádas mar iarrthóir ar bhallaíocht AE a dheonú don Albáin, rud a fuair sí i mí an Mheithimh 2014. I bhfianaise dhul chun cinn na tíre, mhol an Coimisiún go n-osclofaí idirbheartaíocht leis an Albáin ina thuarascálacha in 2016 agus in 2018. I mí an Mheithimh 2018, tháinig an Chomhairle ar chomhaontú go bhféadfaí

idirbheartaíocht aontachais a oscailt leis an Albáin i mí Iúil 2019, ar choinníoll go gcomhlíonfaí na coinníollacha is gá.

B. An Bhoisnia agus an Heirseagaivéin

Is tír is iarrthóir ionchasach í an Bhoisnia agus an Heirseagaivéin (BiH). Rinneadh CCC a idirbheartú agus a shíniú i mí an Mheithimh 2008, ach cuireadh stop lena theacht i bhfeidhm, go príomha mar gheall ar nach ndearna an tír rialú lárnach ón gCúirt Eorpach um Chearta an Duine a chur chun feidhme. Le ‘cur chuige athnuaite’ an Aontais maidir leis an tír, cur chuige lena ndírítear níos mó ar rialachas eacnamaíoch, bhíothas in ann CCC a thabhairt i bhfeidhm an 1 Meitheamh 2015, roinnt mhaith thar téarma. Thíolaic an tír a hiarratas ballraíochta an 15 Feabhra 2016. Tá an Coimisiún ag dréachtú a thuairime faoi láthair bunaithe ar fhreagraí ón mBoisnia agus an Heirseagaivéin ar cheistneoir cuimsitheach. Idir an dá linn, toisc nach bhfuil Parlaimint na Boisnia agus na Heirseagaivéine in ann teacht ar chomhaontú maidir leis na rialacha nós imeachta atá i bhfeidhm dá cruinnithe le Parlaimint na hEorpa (faoi dhó sa bhliain), ní raibh aon chruinniú den chineál sin ann ó mhí na Samhna 2015. Is sárú é seo ar an CCC ag an mBoisnia agus an Heirseagaivéin.

C. Poblacht na Macadóine Thuaidh

Rinne iar-Phoblacht Iúgslavach na Macadóine (Poblacht na Macadóine Thuaidh anois) iarratas ar bhallaíocht AE a chur isteach i mí an Mhárta 2004 agus tugadh stádas tír is iarrthóir AE di i mí na Nollag 2005. Ní raibh sí in ann tús a chur le hidirbheartaíocht aontachais, áfach, go príomha mar gheall ar an díospóid leis an nGréig maidir leis an ainm ‘an Mhacadóin’ a bheith á úsáid ag an tír. Réitíodh go rathúil an díospóid sin maidir le hainm nua na tíre — an Mhacadóin Thuaidh — trí ‘Chomhaontú Prespa’, a tháinig i bhfeidhm i mí Feabhra 2019. Ó 2009 i leith, tá sé á mholadh go leanúnach ag an gCoimisiún go ndéanfaí idirbheartaíocht aontachais a oscailt, moladh ar thacaigh an Pharlaimint leis i gcónaí. I mí an Mheithimh 2018, tháinig an Chomhairle ar chomhaontú go bhféadfaí idirbheartaíocht aontachais a oscailt leis an Macadóin Thuaidh i mí an Mheithimh 2019, ar choinníoll go gcomhlíonfaí na coinníollacha is gá.

D. An Chosaiv

Dála na Boisnia agus na Heirseagaivéine, is iarrthóir ionchasach ar aontachas AE í an Chosaiv. Dhearbhaigh an Chosaiv a neamhspleáchas go haontaobhach i mí Feabhra 2008. Tá aitheantas dá neamhspleáchas tugtha ag gach Ballstát seachas cúig cinn (an Chipir, an Ghréig, an Rómáin, an tSlóvaic agus an Spáinn). Sa réigiún, níl aitheantas tugtha don Chosaiv ag an tSeirbia ná ag an mBoisnia agus an Heirseagaivéin. Rinneadh Treochlár maidir le Léirscaoileadh Viosaí a eisiúint i mí an Mheithimh 2012. I mí Iúil 2018, dhearbhaigh an Coimisiún go raibh an critéar deiridh comhlíonta ag an gCosaiv. I mí Mheán Fómhair 2018, dhearbhaigh Parlaimint na hEorpa é sin freisin agus bheartaigh sí tús a chur le caibidlíochtaí idirinstiúideacha, atá fós ar siúl. Tar éis do Bhéalgrád agus do Phrístine teacht ar chomhaontú cinniúnach maidir le caidreamh a normalú (ar a dtugtar ‘Comhaontú na Bruiséile’) i mí Aibreáin 2013, chinn an Chomhairle Eorpach tús a chur leis an idirbheartaíocht i mí an Mheithimh 2013 maidir le CCC leis an gCosaiv. Tháinig an CCC i bhfeidhm an 1 Aibreán 2016. Maidir le lánpháirtiú na Cosaive in AE amach anseo — dála lánpháirtiú na Seirbia in AE — tá dlúthbhaint aige leis an idirphlé ardleibhéil arna éascú ag AE idir an Chosaiv agus an

tSeirbia, rud ar cheart go mbeadh sé mar thoradh air go dtiocfadh ann do chomhaontú cuimsitheach normalaithe a bheidh ceangailteach ó thaobh dlí de.

E. Montainéagró

Rinne Montainéagró, tír a fuair a neamhspleáchas in 2006, iarratas ar bhallraíocht san AE i mí na Nollag 2008. Tugadh stádas iarrthóra don tír i mí na Nollag 2010 agus cuireadh tús le hidirbheartaíocht aontachais i mí an Mheithimh 2012. I gcomhréir le ‘cur chuige nua’ an Aontais maidir leis an bpróiseas aontachais, rinneadh na caibidlí faoin smacht reachta, a bhfuil ról ríthábhachtach acu — Caibidil 23 maidir le hathchóiriú breithiúnach agus cearta bunúsacha agus Caibidil 24 maidir le saoirse, slándáil agus ceartas — a oscailt ag céim luath san idirbheartaíocht, i mí na Nollag 2013. As 35 chaibidil idirbheartaíochta san iomlán, bhí 32 díobh oscailte faoi dheireadh 2018. I mí Feabhra 2018, d’fhoilsigh an Coimisiún Straitéis nua maidir leis na Balcáin Thiar, straitéis ina sonraítear go bhféadfadh Montainéagró (agus an tSeirbia) teacht isteach san Aontas faoin mbliain 2025, cé go n-aithnítear gur dearcadh ‘fíor-uaimhianach’ é seo.

F. An tSeirbia

Chuir an tSeirbia a iarratas isteach ar bhallraíocht AE i Nollaig 2009 agus deonadh stádas iarrthóra di i mí an Mhárta 2012 tar éis do Bhéalgrád agus do Phrístine teacht ar chomhaontú maidir le hionadaíocht réigiúnach na Cosaive. Cuireadh tús foirmiúil leis an idirbheartaíocht aontachais an 21 Eanáir 2014. Cuireadh tús i mí na Nollag 2015 leis an gcéad dá chaibidil, lena n-áirítear an ceann sin maidir le caidreamh leis an gCosaiv a normalú. Cuireadh tús an 18 Iúil 2016 le Caibidil 23 agus le Caibidil 24, ar caibidilí ríthábhachtacha iad maidir leis an smacht reatha. Bhí 16 chaibidil idirbheartaíochta san iomlán oscailte faoi dheireadh 2018. I mí Feabhra 2018, d’fhoilsigh an Coimisiún straitéis nua maidir leis na Balcáin Thiar, straitéis ina sonraítear go bhféadfadh an tSeirbia (agus Montainéagró) teacht isteach san Aontas faoin mbliain 2025, cé go n-aithnítear gur dearcadh ‘fíor-uaimhianach’ é seo. Maidir le lánpháirtiú na Seirbia in AE amach anseo — dála lánpháirtiú na Cosaive in AE — tá dlúthbhaint aige leis an idirphlé ardleibhéil arna éascú ag AE idir an tSeirbia agus an Chosaiv, rud ar cheart go mbeadh sé mar thoradh air go dtiocfadh ann do chomhaontú cuimsitheach normalaithe a bheidh ceangailteach ó thaobh dlí de.

RÓL PHARLAIMINT NA HEORPA

Tá an Pharlaimint rannpháirteach go hiomlán sa Phróiseas Cobhsaíochta agus Comhlachais, agus tá a toiliú ag teastáil le haghaidh thabhairt i gcrích gach CCC (Airteagal 218(6) CFAE). Ní mór don Pharlaimint toiliú a thabhairt freisin d’aon aontachas nua leis an Aontas (Airteagal 49 CAE). Sa bhreis air sin, trína cumhachtaí buiséadacha, tá tionchar díreach aici ar na méideanna a leithdháiltear ar an Ionstraim um Chúnamh Réamhaontachais. Déanann Coiste na Parlaiminte um Ghnóthaí Eachtracha rapóirtéirí buana a cheapadh do na tíortha uile is iarrthóirí agus do na tíortha uile is iarrthóirí ionchasacha. Déanann an Pharlaimint a seasaimh maidir le méadú a chur in iúl i bhfoirm rún bliantúil mar fhreagairt ar na tuarascálacha bliantúla tíre is déanaí ón gCoimisiún. Agus ar deireadh, coinníonn an Pharlaimint caidreamh déthaobhach rialta ar siúl le parlaimintí thíortha na mBalcáin Thiar trína toscaireachtaí,

a mbíonn plé acu lena gcontrapháirithe faoi shaincheisteanna atá ábhartha maidir le CCC agus próiseas aontachais AE faoi dhó sa bhliain ar an meán.

André De Munter
04/2019

